

9. 7. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozvod a podnikání: jak vypořádat podíl ve firmě a bytovém družstvu

Stále častěji se během své praxe setkávám s problematikou vypořádání společného jmění manželů v případech, kdy jeden z manželů je podnikatelem, zejména když je společníkem obchodní společnosti.

Skóre: 0.92

Název zdroje: Právo

Datum vydání: 09.07.2007

Nadpis: Rozvod a podnikání: jak vypořádat podíl ve firmě a bytovém družstvu

Strana: 14

Pořadí: 1

Mutace: Celostátní

Rubrika: Firma

Autor: Ivana Weigandová

Ročník: 17

Číslo: 157

Náklad: 155475

Oblast: Celostátní deníky

Zpracováno: 09.07.2007 06:44

Identifikace: DCPR20070709010071 cz

Klíčová slova: právní (5x), Rozsudkem (4x), právo (3x), obchodní (2x), právní řád (2x), práva (2x), správu (2x), právnímu (2x), advokátkou (2x), občanskoprávních (2x), obchodního zákoníku, občanský zákoník, Zákon, soud, Novela občanského zákoníku, občanského zákoníku, zákona, Nejvyšší soud, předpisem, obchodního, právního, rozsudku, obchodní zákoník

Stále častěji se během své praxe setkávám s problematikou vypořádání společného jmění manželů v případech, kdy jeden z manželů je podnikatelem, zejména když je společníkem obchodní společnosti. Značné spory a nejasnosti jsou i okolo členských práv a povinností k bytovému družstvu.

Novela občanského zákoníku v ustanovení § 143 odst. 2 výslovně zakotvila, že stane-li se jeden z manželů za trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva, nezakládá nabytí podílu včetně akcií, ani nabytí členských práv a povinností členů družstva, účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.

Ustanovení však vyvolává řadu problémů. Zákon totiž hovoří pouze o účasti druhého manžela. To znamená, že druhý manžel se nestane automaticky společníkem společnosti či členem družstva (s výjimkou bytového), avšak zákon již nehovoří o tom, zda se obchodní podíl stává či nestává součástí společného jmění manželů. S tím pak souvisí i otázka, zda je třeba v případě rozvodu manželství obchodní podíl pro účely vypořádání společného jmění oceňovat či nikoliv.

Co je obchodní podíl

DŮLEŽITÉ: Definici obsahuje obchodní zákoník, který obecně stanoví, že podíl představuje účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Podle obchodního zákoníku se podíl oceňuje mírou účasti společníka na čistém obchodním majetku společnosti. Z toho tedy právní teorie dovozuje, že obchodní podíl není věcí, ale je majetkovou hodnotou, která tak může být ve smyslu občanského zákoníku předmětem občanskoprávních vztahů.

Pokud jde o otázku vlastnictví a nutnosti ohodnocení obchodního podílu pro účely vypořádání společného jmění manželů, vyskytuje se v odborné literatuře několik názorů, které se od sebe vzájemně liší.

Prvním z nich je názor, že obchodní podíl není součástí společného jmění manželů a že se tedy ani nemusí v případě rozvodu oceňovat. Druhý názor vychází z toho, že sice obchodní podíl není součástí společného jmění manželů, ale je výlučným majetkem manžela, který je společníkem společnosti s tím, že tento manžel je v případě vypořádání společného jmění povinen nahradit to, co ze společných prostředků bylo vynaloženo na jeho samostatný majetek, tedy na nabytí takového obchodního podílu. Třetí skupina autorů pak zastává názor, že vzhledem k tomu, že občanský zákoník hovoří pouze o účasti na společnosti nebo družstvu, aniž by výslovně obchodní podíl ze společného jmění manželů vylučoval, patří obchodní podíl do společného jmění manželů.

Nejvyšší soud sjednotil výklad

DŮLEŽITÉ: Tuto problematiku sjednotil Nejvyšší soud České republiky. Rozsudkem z 20. července 2004 vyslovil, že "jestliže i jen jeden z manželů nabude za trvání manželství a z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek (hodnota takového podílu) ze zákona součástí společného jmění manželů.

Důsledkem je pouze oddělení či odlišení právního postavení společníka-manžela, jenž se stal společníkem obchodní společnosti, od právního postavení druhého manžela, který se společníkem nestal.

DŮLEŽITÉ: Jen manžel-společník má práva a povinnosti vyplývající pro něj z úpravy postavení společníka obchodní společnosti. Majetková hodnota obchodního podílu však zůstává manželům společná. Proto je také manžel-společník omezen v nakládání s obchodním podílem, pokud nejde o jeho obvyklou správu, neboť stejnou měrou jako náleží jemu, náleží i druhému manželovi."

Z citovaného rozsudku je patrné, že se judikatura přiklonila k závěru, že obchodní podíl sám o sobě předmětem společného jmění manželů není, je jím však hodnota tohoto podílu. S tím pak souvisí otázka stanovení ceny obchodního podílu při vypořádání společného jmění manželů.

Jak se podíl ocení

Nabytí obchodního podílu jedním z manželů sice nezakládá účast druhého manžela ve společnosti, ale v okamžiku zániku manželství vzniká druhému manželovi nárok na vypořádání obchodního podílu jeho manžela-společníka ve společnosti. Přitom je nutné stanovit cenu takového vypořádacího podílu. I zde se vyskytují dva názory.

První z nich vychází z toho, že hodnota obchodního podílu je vlastně částka, za kterou manžel obchodní podíl za prostředky patřící do společného jmění manželů nabyt. S tímto názorem však nelze souhlasit, neboť i během existence společnosti může dojít ke zhodnocení obchodního podílu a v takovém případě by pak druhý manžel byl při vypořádání zkrácen. Jako správnější se proto jeví názor, že rozhodující je stav obchodního podílu v době zániku manželství.

Při oceňování znalci zpravidla vycházejí z hodnoty podílu na účetní hodnotě čistého obchodního majetku společnosti.

DŮLEŽITÉ: Občanský zákoník však neodkazuje na zákon o oceňování majetku, a proto je spíše na místě vycházet z ceny, které by bylo dosaženo při smluvním převodu obchodního podílu, tedy z tzv. ceny obvyklé.

Členská práva a povinnosti k bytovému družstvu

DŮLEŽITÉ: V bytovém družstvu naopak vzniká společné členství manželů současně se společným nájmem bytu, pokud právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu vzniklo jednomu z manželů za trvání manželství.

Pro to, aby mohlo být rozhodnuto o hodnotě těchto členských práv a povinností, je nejprve třeba, aby soud rozhodl o zrušení společného nájmu družstevního bytu a aby určil, který z manželů se stane výlučným nájemcem bytu jako člen družstva. Teprve poté může soud rozhodnout o vypořádání společného jmění manželů, v rámci kterého stanoví i povinnost toho z manželů, který byl určen výlučným nájemcem a členem družstva, zaplatit druhému manželovi na vypořádání jeho podílu část ceny členských práv a povinností jako majetkové hodnoty ocenitelné v penězích.

Ocenění členského podílu v bytovém družstvu bylo rovněž jednou z otázek, které vyvolávaly v praxi problémy. V průběhu let se vytvořilo několik názorů, z nichž první, nejstarší, vycházel ze zůstatkové hodnoty členského podílu. Druhý názor, vyslovený judikaturou, zastával názor opačný, tedy že je třeba vycházet z vypořadacího podílu v družstvu podle ustanovení obchodního zákoníku, případně upraveného ve stanovách družstva.

Nakonec i o této otázce rozhodoval Nejvyšší soud ČR. Ten ve svém rozhodnutí dovodil, že "v řízení o vypořádání společného jmění manželů nelze vycházet ze zůstatkové hodnoty členského podílu, když tento pojem právní řád po roce 1992 již nezná, ani z vypořadacího podílu, který představuje určení majetkové účasti člena družstva v tomto družstvu pro případ zániku jeho členství."

Vypořadací podíl je vázán na zánik členství v družstvu, k čemuž v případě zrušení práva společného nájmu družstevního bytu nedochází, dochází jen k redukci členství. Vypořadací podíl tedy nepředstavuje hodnotu, která by v době zániku společného jmění manželů tvořila jeho součást.

Stejně jako v případě obchodního podílu není ani cena členského podílu v bytovém družstvu regulována žádným cenovým předpisem, proto ani v řízení o vypořádání společného jmění manželů nelze vycházet ze zákona o oceňování majetku.

DŮLEŽITÉ: Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že členská práva a povinnosti představují hodnotu, jejíž cena se pro účely uvedeného řízení stanoví cenou obvyklou, tj. cenou, kterou by bylo možno za převod členského podílu v rozhodné době a místě dosáhnout.

Závěr, k němuž postupně judikatura dospěla, tedy že jak u obchodního podílu, tak členského podílu v bytovém družstvu je třeba vycházet z ceny obvyklé, je možno považovat za správný.

Je totiž nepochybné, že i během trvání manželství se může hodnota podílu či hodnota členských práv a povinností zvyšovat a tento postup se jeví ve vztahu k druhému manželovi, který není účasten na společnosti či přestane být členem bytového družstva, jako spravedlivější.

Stručně & Výstižně

Vzhledem k vysokým počtům rozvodů a rozchodů se ocitá mnoho lidí v ošemetné situaci, v níž mají málo peněz, ale přesto chtějí vypadat a cítit se atraktivně, když znovu vstupují na trh se vztahy. Je to opravdová výzva pro všechny podnikatele. Kjell Nordström a Jonas Ridderstrale, autoři celosvětového ekonomického bestselleru *Karaoke kapitalismus*.

Co patří do společného jmění manželů:

a) Majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako

právnímu nástupci původního vlastníka.

b) Závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

Foto Autor - Foto Profimedia.cz

O autorovi: Ivana Weigandová (Autorka je advokátkou)

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz